

عوامل مؤثر در ازدواج موفق (پیش از ازدواج)

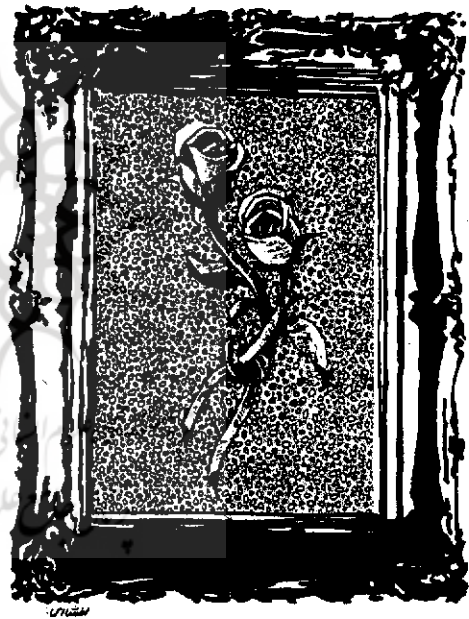
دکتر احمد به پژوه

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ (سوره روم، آیه ۲۱).

یکی از نشانه‌های الهی این است که برای شما جفتی از جنس خودتان آفرید تا با او انس بگیرید و در کنار او آرامش بیابید و بین شما دوستی و مهربانی قرار داد و این امر از نشانه‌های الهی برای دقت بیش‌تر افراد اهل تفکر است.

چند سؤال

چند لحظه بیندیشید. پیرامون خود را بنگرید. ازدواج‌های موفق و ناموفق را زیر نظر بگیرید. چرا سن ازدواج بالا رفته است؟ چرا رغبت جوانان به ازدواج کم شده است؟ چرا جوانان از ازدواج می‌ترسند؟ چرا آمار طلاق و جدایی در سال‌های اخیر بالا رفته است؟ آیا هر ازدواج پایداری موفق است؟ چند نفر از زوج‌ها به خاطر رضایت الهی به زندگی مشترک خود ادامه می‌دهند؟ چند نفر از زوج‌ها بنا بر مصلحت به زندگی مشترک خود ادامه می‌دهند؟ چه عواملی موجب موفقیت ازدواج می‌شود؟ چه عواملی موجب شکست ازدواج می‌گردد؟ آیا برای ازدواج سالم، آموزش ضرورت ندارد؟ برای ازدواج موفق نباید

مقدمه

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا (سوره اعراف، آیه ۱۸۹).

او خدایی است که شما را از نفس واحدی آفرید و همسر شما را از جنس شما قرار داد تا در کنار او آرامش و آسایش بیابید.

آمادگی های لازم را کسب کرد؟ آیا دختران و پسران ما از راهنمایی و مشاوره در امر ازدواج بی نیازند؟

ازدواج چیست؟

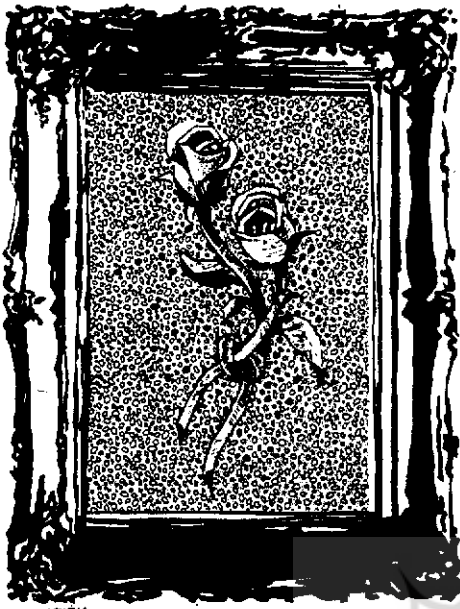
ازدواج مقدس ترین و پیچیده ترین رابطه میان دو انسان از دو جنس مخالف است که ابعاد وسیع و عمیق و هدف های متعددی دارد. ازدواج پیمان و پیوند مقدسی است میان دو جنس مخالف بر پایه روابط پایای جنسی، عاطفی و معنوی و بر اساس انعقاد قرارداد شرعی، اجتماعی و قانونی که تعهداتی را برای زوجین به وجود می آورد. بنابراین ازدواج یک تصمیم گیری ظریف و پیچیده است که قبل از هر گونه اقدامی باید تمام جوانب آن را در نظر گرفت. بنای یک خانواده سالم با ازدواج سالم و شایسته نهاده می شود و راز و رمز سالم سازی جامعه در سالم سازی خانواده ها از طریق ازدواج درست نهفته است. بی شک هیچ نابهنجاری عاطفی و اجتماعی وجود ندارد که از تأثیر خانواده فارغ باشد. پیوند زناشویی را از جهاتی می توان مشابه پیوند بین دو گیاه تصور کرد. هر باغبانی می داند که هر گیاهی را نمی توان به هر گیاهی پیوند زد و شرایط و ویژگی هایی باید در نظر گرفته شود. از سوی دیگر باید ملاحظه کرد هدف از پیوند در گیاهان چیست؟ پاسخ خواهید داد که هدف رسیدن به میوه های بهتر، بیش تر و مطلوب تر است. از این رو باغبان تلاش می کند دو گیاهی را انتخاب کند که ضمن داشتن تشابه ساختمانی، هر کدام ویژگی های برتری داشته باشند. برای مثال یکی میوه بهتری داشته باشد و دیگری از ریشه و تنه و شاخ و برگ بیش تری برخوردار باشد (نیک

جو، ۱۳۷۷).

حال اگر با توجه به این مثال ساده به مسئله پیوند ازدواج دو انسان نگاه کنیم، به چه نتایجی می رسیم؟ چرا یک باغبان در پیوند زدن دو گیاه آن قدر دقت می کند، اما پدران و مادران در ازدواج فرزندشان زیاد دقت نمی کنند؟ چرا یک پسر و یک دختر بی توجه به ابعاد پیچیده ازدواج، ساده انگارانه، شتاب زده و بدون مطالعه تصمیم گیری می کنند؟ چرا دبیرستان ها و دانشگاه ها، دختران و پسران (دانش آموزان و دانشجویان) در آستانه ازدواج را آموزش نمی دهند؟ چرا ما به عوامل یک پیوند ازدواج موفق نمی اندیشیم؟ مگر می شود درخت خربزه را با درخت خرزهره پیوند زد؟!

همه روان شناسان، جامعه شناسان و متخصصان تعلیم و تربیت به اهمیت ازدواج و تشکیل خانواده توجه دارند و اکثر والدین، سعادت فرزندان را در موفقیت در امر ازدواج می دانند. ازدواج، تضمین کننده سلامت روانی فرد و جامعه است. اگر چه باید اذعان کرد که همواره وجود هنجارها و ارزش های حاکم بر ازدواج در طول تاریخ و وجود محدودیت ها و مشکلات، گزینش همسر را به یک مسئله اجتماعی - فرهنگی تبدیل کرده است. افلاطون می گفت برای آن که یک جمهوری خوب سازمان یابد، باید قوانین اصلی آن قوانینی باشند که زناشویی را سامان بخشند (سباروخانی، ۱۳۷۰).

شایان ذکر است که در گذشته انتخاب همسر و ازدواج فرزندان با سنت ها و آداب و رسوم در آمیخته بود و این امر از وظایف و اختیارات بزرگ ترهای خانواده، ریش سفیدان و پدرها و مادرها بود. همان طور که خانواده

گسترده بود و تولید و مصرف به طور اشتراکی صورت می‌گرفت، پدر و مادر حق داشتند بدون مشارکت و نظرخواهی از فرزندان، برای فرزندانشان همسر انتخاب کنند. اما در حال حاضر انتخاب همسر مانند انتخاب شغل و امور دیگر متحول شده و جلوه دیگری یافته است. در حال حاضر انسان‌ها سعی می‌کنند بنا به خواست خود و با توجه به مجموعه‌ای از ملاک‌ها و معیارها اقدام به ازدواج کنند. به نظر می‌رسد ازدواج اقدامی است حساب شده و سنجیده، نه شتاب‌زده و سراسری. هر فردی تلاش می‌کند به هنگام انتخاب همسر و شریک زندگی خود، آگاهانه یا ناآگاهانه، از هنجارها، قواعد و اصول بسیار پیچیده‌ای پیروی کند و معیارهای دقیقی را مطمح نظر قرار دهد.

در اسلام به "اصل کفویت" اشاره می‌شود و با مطالعه فرهنگ جوامع گوناگون ملاحظه می‌شود که در امر انتخاب همسر، قاعده تناسب، سنخیت، هم‌شان بودن و همسان‌گزینی یک قاعده جهانی است. افراد تمایل دارند همسری انتخاب کنند که از ابعاد گوناگون سنی، تحصیلی، خانوادگی، اقتصادی، هوشی، اعتقادی، فرهنگی و نظایر آن با آنها همسان و متناسب باشد. به مصداق: کبوتر با کبوتر، باز با باز، هر کسی میل دارد با فرد همسان خود ازدواج کند و به پرواز درآید. حال این سؤال مطرح است که انسان به هنگام ازدواج به دنبال چه تناسب‌ها و همسانی‌هایی است؟ آیا فرد هنگام همسرگزینی تمایل دارد فردی همدین، هم‌نژاد، هم‌زبان، هم‌فرهنگ و هم طبقه خود را انتخاب کند؟

پاسخ این گونه سؤال‌ها مثبت است و نتایج اکثر مطالعات و تحقیقات نشان می‌دهد که اکثر

افراد در امر همسرگزینی از فرهنگ حاکم بر خانواده و جامعه خود متابعت می‌کنند و به دنبال همسان‌گزینی‌اند. همسانی و تناسب‌های موجود میان دو نفر نه تنها آن‌ها را به سوی یکدیگر جذب می‌کند بلکه پیوند آنان را استوارتر می‌سازد (ساروخانی، ۱۳۷۰). وجود تناسب‌ها، زمینه تفاهم و توافق میان زن و شوهر را بیشتر و بیشتر می‌کند. از سوی دیگر بی‌توجهی به تناسب‌ها و همسانی‌ها میان دو نفر موجب بروز اختلاف‌ها و کشمکش‌های خانوادگی و عدم توافق می‌گردد و احتمال طلاق و جدایی را بیشتر می‌کند بنابراین در این مقاله سعی شده است به عواملی که توجه به آن‌ها در مرحله پیش از ازدواج موجب موفقیت در ازدواج می‌گردد، اشاره شود.^۱

جلوه‌هایی از ازدواج‌های ناموفق

۱- اقدام به ازدواج، بلافاصله بعد از فوت

- در عالم ورزش، هنر و سینما.
 ۱۴- ازدواج بر اساس فقط استخاره.
 ۱۵- ازدواج‌های یک بعدی و بدون توجه به ابعاد دیگر.
 ۱۶- ازدواج شتاب‌زده و بدون مطالعه و شانس‌ی.
 ۱۷- ازدواج زن با مرد یا مرد با زن بر اساس ترحم و شفقت.

خودشناسی و دیگرشناسی

روان‌شناسان بر این باورند که هر قدر زن و مرد پیش از ازدواج دقیق‌تر، بهتر و بیش‌تر خود را بشناسند و سپس تلاش کنند همسر خود را بشناسند، ازدواج با موفقیت بیش‌تری روبه‌رو خواهد شد و پسر و دختری که تصور و شناخت غیرواقعی از خود و یکدیگر دارند و به بلوغ زوانی و عاطفی نرسیده‌اند، ازدواجشان محکوم به شکست است. اکثر اوقات افراد تمایل دارند همسرانی مشابه خود را انتخاب کنند، زیرا در چنین شرایطی زن و شوهر زندگی را مشابه هم تعریف می‌کنند، مشابه هم به دنیا نگاه می‌کنند، هدف‌ها و ویژگی‌های مشابه و مشترک دارند.

از این رو هر زنی باید تلاش کند هم خود را بشناسد و هم مردش را بشناسد و هم زن شناس باشد. شاخص‌های تناسب و کفویت میان زن و شوهر عبارت‌اند از: تناسب‌های اعتقادی، تحصیلی، سنی، فرهنگی، خانوادگی، اقتصادی، اجتماعی، هوشی، عاطفی و جسمی، تناسب در علائق و رغبت‌ها و نظایر آن.

شایان ذکر است که مجموعه این عوامل و تناسب‌ها به قول سعدی چون "ابرو باد و مه و خورشید و فلک" به شکل یک سیستم یا نظام

یکی از عزیزان، در حالی که فرد در شرایط عاطفی شدید قرار دارد، این قبیل ازدواج‌ها برای پرکردن خلاء ناشی از فقدان آن عزیز معمولاً نامناسب است.

۲- اقدام به ازدواج به منظور فرار از خانواده نامطلوب. برخی از دختران و پسران به منظور بزخورداری از آزادی بیش‌تر و فرار از موقعیت نامطلوب خانوادگی، اقدام به ازدواج می‌کنند و شتاب‌زده عمل می‌نمایند.

۳- اقدام به ازدواج پس از یک آشنایی کوتاه مدت، از طریق یک تماس تلفنی، حضور در یک مهمانی، ملاقات در پارک و هنگام خرید کردن.

۴- ازدواجی که به منظور اصلاح رفتار و سازگاری صورت می‌گیرد، برای مثال می‌گویند: برای جوان پر شر و شور، زن بگیرد تا عاقل شود!

۵- ازدواج تحمیلی و اجباری و مصلحتی از طرف خانواده دختر یا پسر.

۶- شوهر دادن دختر قبل از تولد و هنگام تولد (ناف بر).

۷- معاوضه دختر و ازدواج برای صلح و آشتی (خون بس).

۸- ازدواج پستی و به خاطر رفتن به خارج و از راه دور.

۹- ازدواج به خاطر عناوین علمی (مهندس و دکتر).

۱۰- ازدواج به خاطر عناوین شغلی، اجتماعی و سیاسی.

۱۱- ازدواج به خاطر زیبایی و جمال زن.

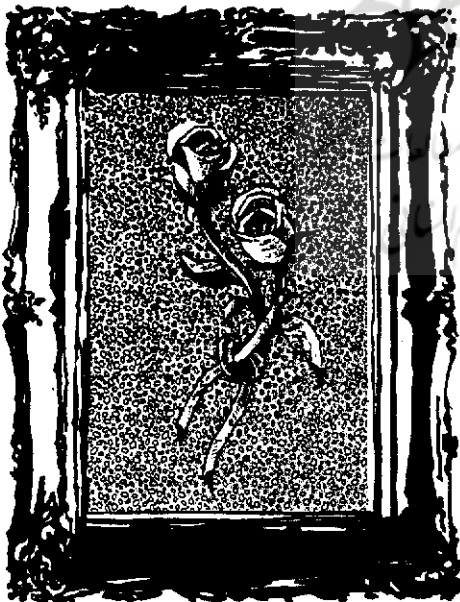
۱۲- ازدواج به خاطر ثروت و ارث و میراث زن یا شوهر.

۱۳- ازدواج به خاطر شهرت یکی از طرفین

مدبر را ایفا می‌نمایند. بنابراین باید علل و انگیزه‌های اصلی ازدواج را مورد بررسی قرارداد و انتظارهای واقعی داشت. ذکر این نکته لازم است که ازدواج به علت فرار از موقعیت نامطلوب خانواده و به علت دست‌یابی به ارث و میراث، بر هدف‌های کاذب و غیرواقعی بنا شده است.

ضرورت شناخت و آگاهی

امام صادق (ع) فرموده است که همسر انسان مانند طوقی است در گردن، پس بین چه طوقی به گردن می‌افکنی (مشکینی، ۱۳۶۶). دختر یا پسری که اظهار می‌کند: نمی‌دانم چرا ازدواج می‌کنم یا نمی‌دانم چرا ازدواج کرده‌ام، دچار "عدم شناخت و بی‌هدفی" است و دختر یا پسری که از ازدواج برداشت و تصور نادرستی دارد دچار بدفهمی شده است.

در هم تنیده با یکدیگر در تعامل اند و موجبات موفقیت یک ازدواج را فراهم می‌کنند و هیچ عاملی به تنهایی ضامن موفقیت ازدواج نیست نکته دیگر این است که هیچ‌گاه زن مانند شوهر و شوهر مثل زن نخواهد بود و در هر حال تفاوت‌های فردی وجود دارد. همان طور که خداوند متعال فرموده است: "و قد خلقکم اطواراً"، (سوره نوح، آیه ۱۴): ما به تحقیق شما را طور طور آفریده‌ایم. لذا زن و شوهر باید یاد بگیرند که به این تفاوت‌ها توجه کنند و احترام بگذارند و با این تفاوت‌ها زندگی کنند.

هدف‌شناسی

مهم‌ترین عامل موفقیت در هر اقدام و عملی، هدف‌شناسی است و از سوی دیگر مهم‌ترین عامل انحراف و آسیب‌پذیری ازدواج عدم شناخت هدف‌هاست. هرگاه زن و شوهر آگاهانه و هدف‌مند اقدام به ازدواج کنند، ازدواج آن‌ها قرین موفقیت خواهد بود. اگر هدف از پیوند دو گیاه رسیدن به میوه‌های بهتر و بیش‌تر است، چرا نباید هدف از ازدواج یعنی گره خوردن سرنوشت دو نفر مشخص باشد؟ چرا باید کورکورانه ازدواج کرد؟ آیا هدف فقط رفع نیازهای جنسی است؟

بدیهی است که هدف از ازدواج، پایه‌ریزی کانون خانواده سالم است؛ خانواده‌ای که بستر رشد و تکامل جسمی، روانی، عاطفی و معنوی زن و شوهر و فرزندان در آن فراهم می‌گردد. در چنین شرایطی است که زن برای شوهر و شوهر برای زن، همسر، همدل، همفکر، همدوش، همسفر و همراه تلقی می‌شود و زن و شوهر در کنار یکدیگر مسیر رشد و تکامل را طی می‌کنند و در آینده نقش پدر و مادری لایق، آگاه، مدیر و

اعتقادی و مذهبی مهم‌ترین عامل مؤثر برگزینش همسر و تضمین‌کننده سلامت و موفقیت در ازدواج است. به رغم تحولات اجتماعی جدید و فردگرایی در روزگار ما تأثیر باورهای مذهبی بر رفتار و گفتار زن و شوهر قابل توجه است و همواره و در همه جا بر رفتار و گفتار همسران مؤثر بوده است. آن‌هایی که به ناظر و حاضر بودن خداوند بر اعمال انسان معتقدند، زندگی مشترک خود را بهتر سامان می‌دهند. زن و شوهری که به واجبات خود عمل می‌کنند و از دست زدن به محرمات اجتناب می‌نمایند، بهتر می‌توانند با هم سازگاری داشته باشند. بنابراین باید بررسی کرد که آیا همسر آینده شما به خداوند ایمان دارد؟ آیا متدین است؟ آیا به اقامه نماز اهمیت می‌دهد؟ آیا در اجرای احکام شرعی از مرجع دینی تقلید می‌کند؟

دختر یا پسری که به وظایف، مسئولیت‌ها، حقوق و تکالیف زن یا شوهر، آگاهی ندارد، دچار عدم شناخت است. بنابراین این وظیفه جامعه است که شناخت لازم را به دختران و پسران در آستانه ازدواج بدهد (استادان طرح جامع آموزش خانواده، ۱۳۸۰). باید باور کرد که توانایی در دانایی است و برای ازدواج موفق کسب دانایی‌های مورد نیاز ضروری است. از این رو شرکت در جلسه‌های آموزشی و کسب آگاهی‌های مربوط به همسرگزینی و آیین همسرداری یک شرط لازم است.

خصیلت‌های اخلاقی

مهم‌ترین خصیلت اخلاقی راست‌گویی و صداقت است و اساس اعتماد و جوهره روابط سالم میان زن و شوهر را صداقت می‌سازد. باید صادق بود و صداقت داشت. دختر یا پسری که با فرد مورد نظر خود برای ازدواج صادق نیست و با دادن وعده‌ها و وعیدها می‌خواهد دل وی را به دست آورد و موافقت او را برای ازدواج جلب کند، با این رفتار بنای ازدواج را دچار تزلزل می‌کند. زن با شوهر و شوهر با زن باید صادق باشند و از پنهان کردن حقایق (مخفی کاری) و فریب دادن یکدیگر خودداری کنند (به پژوه، ۱۳۷۹ الف). خصیلت‌های اخلاقی، مانند وفای به عهد و پیمان، رازداری، قدرشناسی، وفاداری، از خودگذشتگی، محبت، عبادت از بیماران، صلوات‌ارحام، مشورت با دیگران و مسئولیت‌پذیری باید هنگام ازدواج مورد بررسی قرار گیرد.

تناسب اعتقادی و مذهبی

بی‌شک تقوای زن و شوهر و وجود تناسب

دارند. گاهی تأثیر تفاوت سنی زیاد که به عنوان یک عامل منفی، مکتون و نهفته است، تنها هنگامی بارز می‌شود که با عوامل منفی دیگر ترکیب شود.

تناسب ظاهری و جسمی

به طور معمول میان زن و شوهر باید از نظر نژاد، وزن، وضعیت ظاهری، زیبایی، قد، رنگ، هیكل و جثه تناسب وجود داشته باشد. گاهی اوقات مرد تمایل دارد با دختری که از جنبه های ظاهری یا شخصیتی یادآور مادرش باشد ازدواج کند (ترمن، ۱۹۳۹^۲ به نقل از ساروخانی، ۱۳۷۰). گاهی زن و شوهر تمایل دارند هم قد باشند و اکثر اوقات شوهر از زن بلندتر است. در هر حال تناسب جسمانی تا حد یک عامل باید مورد توجه باشد. زن و مرد می‌توانند پیش از ازدواج یکدیگر را ببینند. حضرت رسول اکرم (ص) فرمودند: هنگام انتخاب همسر از موی او هم تحقیق کنید، چنان که از رویش.

از حضرت صادق (ع) سؤال شد: آیا مرد جایز است قبل از ازدواج زن را با دقت ببیند و پشت سر و صورت او را نگاه کند؟ حضرت فرمودند آری، مانعی ندارد که مرد زن مورد نظر را از پشت سر یا جلوی رو ببیند. (مشکینی، ۱۳۶۶). منظور این است که اگر مردی، زنی را برای ازدواج انتخاب کرد و جهات دیگرش را پسندید می‌تواند برای شناخت بیش‌تر از ویژگی های بدنی او، او را ببیند، مبادا عیبی در وجودش باشد که موجب پشیمانی یا دلسردی شود.

در هر صورت اعتقاد دینی و باورهای مذهبی نقش مهمی در استحکام و پایداری ازدواج و خانواده ایفا می‌کند. دختر و پسری که به رغم اختلاف سطح در اعتقادات دینی با یکدیگر ازدواج می‌کنند، با مشکلات متعددی در زمینه تربیت فرزندان، شیوه زندگی، فعالیت‌های اوقات فراغت، نوع روابط و معاشرت‌ها و لباس پوشیدن روبه رو می‌شوند. برای مثال همواره در مورد رعایت حجاب، معاشرت و دست دادن با افراد نامحرم و شرکت در مجالس لهو و لعب با یکدیگر بگو و مگو و مشاجره خواهند داشت.

تناسب سنی

اغلب اوقات افراد به سن تقویمی یا شناسنامه‌ای توجه می‌کنند، در حالی که هر کس دارای سنین گوناگون است، مانند سن زیستی، سن روانی، سن هوشی، سن عاطفی و سن اجتماعی. مردان مایل‌اند با زنان جوان‌تر از خود ازدواج کنند. سعدی علیه الرحمة می‌گوید: "زن جوانی را تیری در پهلو به که پیری در کنار." سن از عوامل مؤثر برگزینش همسر است و یکی از سؤال‌های اساسی است. در حقیقت تناسب سنی، تناسب در نگرش‌ها و فرهنگ‌ها را موجب می‌شود و بر تداوم ازدواج تأثیر می‌گذارد. بر اساس تحقیقات متعدد تفاوت سن زن و شوهر حدود چهار تا هفت سال، تفاوت مناسبی است و هر قدر سن شوهر از زن بیش‌تر باشد آسیب‌پذیری ازدواج افزایش می‌یابد، اگرچه قضاوت در این زمینه کار دشواری است و شکاف سنی به تنهایی نمی‌تواند حیات خانواده را تهدید کند، بلکه مجموعه عوامل در سلامت و استمرار موفقیت‌آمیز ازدواج تأثیر

موجب تفاهم می شود، عامل اجتماعی و طبقاتی است. لذا توصیه می شود خانواده های مرفه با خانواده های هم سطح خود ازدواج کنند. چنانچه دختر یا پسری از طبقه اجتماعی بالا بخواهد با دختر یا پسری از طبقه اجتماعی پایین ازدواج کند، قبل از هر اقدامی باید موضوع را با خانواده خود در میان گذارد و توافق آن ها را جلب کند (حسینی، ۱۳۷۷).

تناسب خانوادگی

یکی از عوامل مؤثر بر موفقیت یک ازدواج، تناسب خانوادگی و موافقت خانواده های دختر و پسر است. در واقع وقتی دو نفر با هم ازدواج می کنند فقط آن دو نفر نیستند که با یکدیگر ارتباط برقرار می کنند، بلکه دو خانواده و دو فامیل و گاهی دو قبیله است که با یکدیگر پیوند برقرار می سازند. بنابراین توجه به تناسب خانوادگی و رعایت موازن و ارزش های حاکم در خانواده ها بسیار حائز اهمیت است. از زاویه ای دیگر، در زمان حاضر ازدواجی ناموفق است که از دو خانواده ناهمگون صورت گیرد.

تناسب اقتصادی

زن و شوهر تمایل دارند در کنار یکدیگر احساس آرامش کنند. حال اگر فاصله طبقاتی و شکاف اقتصادی به گونه ای بود که موجب تنش و ناامنی شد، آیا عقل سلیم به این ازدواج حکم می کند؟ حضرت رسول اکرم (ص) فرموده است: زنی را که برای مال یا جمالش بگیرند، مالش موجب طغیان و جمالش مایه تباهی او می گردد. اگر زن کنار شوهر و شوهر کنار زن از نظر اقتصادی احساس حقارت کنند، آیا آن ازدواج می تواند موفق شود و احساس رضایت

ایجاد تعادل بین احساس و استدلال از نظر اسلام، عاقل بودن یکی از ویژگی های بسیار مهم هر فرد است. قوه عاقله قوه ای است که میان منطق و استدلال از سوی و احساسات و عواطف از دیگر سو تعادل و توازن برقرار می کند. در امر ازدواج هم باید هم به دل و احساسات توجه داشت و هم به سر و اندیشه. زنی که معتقد است " ادب مرد به ز دولت اوست، " در واقع عاقلانه در مقام تفکر برآمده است و بعد ادب و انسان بودن مرد را بر بعد اقتصادی و دولت مند بودن او ترجیح می دهد. در این بخش این سؤال اساسی مطرح است که آیا فقط عشق و عاشقی ضامن موفقیت و استحکام ازدواج است یا تلفیق منطق و احساسات؟

تناسب فرهنگی و اجتماعی

وجوه فرهنگی و اجتماعی مشترک و مشابه میان زن و شوهر، موجب سازگاری و تداوم پیوند زناشویی می شود. طبق تحقیقات ژرار^۳ (۱۹۶۴)، به نقل از ساروخانی، (۱۳۷۰) پیوندهای زناشویی بیش تر بر اساس همسان همسری انجام می گیرد تا ناهمسان همسری و آن گاه با تکیه بر تحقیقات خود در فرانسه نتیجه می گیرد که اکثر پرسش شوندگان با کسانی ازدواج کرده اند که در نزدیکی و مجاورت ایشان قرار داشته اند. گاهی عدم تناسب تبار فرهنگی از نظر روستایی، ایلی و شهری بودن ممکن است موجب بروز بدفهمی و نافهمی یکدیگر شود. از این رو زن و مرد گرایش به ازدواج درون فامیلی و درون فرهنگی و درون طبقاتی دارند و این عامل، سازگاری پس از ازدواج را آسان تر می کند. یکی از عواملی که در زندگی زناشویی

"دوری و دوستی". لذا به طور معمول و علی القاعده داماد سرخانه شدن و عروس سرخانه شدن و داشتن زندگی مشترک با خانواده پدر و مادر برابر است با بروز اختلاف‌ها و ناسازگاری‌ها. بدیهی است هیچ‌گاه استثناها مورد نظر نیستند و استثناها را نباید قاعده کرد.

تناسب تحصیلی و علمی

تناسب تحصیلی و علمی خود موجب تناسب جهان بینی می‌شود و به نظر می‌رسد عامل تحصیل نیز به عنوان معیاری در انتخاب همسر مطرح است و غالباً زن تمایل دارد سطح تحصیلات شوهر برتر از سطح تحصیلات او باشد. ساروخانی (۱۳۷۰) در کتاب مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده گزارش می‌دهد که در اکثر جوامع، تحصیلات همسران همسان بوده است. اهمیت سطح تحصیلات زن و شوهر به قدری مهم است که چنانچه اختلاف سطح زیاد باشد، چه پیش از ازدواج یا پس از ازدواج، آن ازدواج موفق نخواهد شد. شایان ذکر است که ازدواج پایدار، لزوماً ازدواج رضایت‌آمیز و موفق نخواهد بود. برای مثال زن در سطح دیپلم باقی مانده است، اما مرد موفق شده دکترای خود را اخذ کند یا مرد دیپلم دارد، اما زن پس از ازدواج مراحل تحصیلات عالی را پشت سر گذاشته و اکنون مدرک کارشناسی ارشد خود را دریافت کرده است. در چنین شرایطی روابط زن و شوهر با مشکلات گوناگونی روبه‌رو می‌شود. شایان ذکر است که در فرهنگ ایران، چنانچه تحصیلات مرد تا حدی بیشتر از زن باشد، مشکلات کم‌تر خواهد بود.

به وجود آید؟

نقش مسکن در ازدواج موفق

یکی از عوامل مؤثر در ازدواج موفق، توجه به نقش و اهمیت مسکن است. پیش از ازدواج، زن و شوهر باید در این باره صحبت کنند و از نظر محل سکونت خود، به توافق و تفاهم برسند. به ویژه در فرهنگ ما که دخالت‌های خانواده‌ها بیش از حد است، زن و شوهر باید تلاش کنند، استقلال خود را حفظ نمایند و برای خود مسکن مستقل انتخاب کنند. بدیهی است منظور از مسکن مستقل، خریدن خانه یا داشتن خانه در آغاز تشکیل خانواده نیست، بلکه اجاره کردن یک اتاق یا یک آپارتمان چهل یا پنجاه متری کفایت می‌کند تا زن و شوهر به دور از دخالت‌های خانواده‌های خود، استقلال خود را حفظ کنند، چرا که از قدیم گفته‌اند:

شطرنج یا بازی فوتبال علاقه‌مند است، اما همسرش از آن نفرت دارد، در چنین شرایطی چه فضایی در خانه ایجاد می‌شود؟ بنابراین باید ارزش‌ها، آرزوها و سرگرمی‌های همسر آینده‌تان مورد بررسی قرار گیرند. در این ارتباط می‌توان فهرستی از رنگ‌ها، گل‌ها، غذاها و ورزش‌های مورد علاقه خود را بنویسید و به‌طور متقابل آن‌ها را مورد بررسی قرار دهید.

اصل توکل

سرانجام پس از توجه به ابعاد گوناگون و رعایت تناسب‌هایی که از نظر شما گذشت، باید به ذات احدیت توکل کرد و از درگاه حضرت حق در خواست کرد که خداوند ا همسری نیکو و با تقوا نصیب من بگردان.

ضرورت آموزش و مشاوره پیش از ازدواج

اگر سنگ بنای یک خانواده سالم، یک ازدواج سالم است، لذا این سؤال مطرح می‌شود که ما دانش آموزان و دانشجویان خود را تا چه حد و میزان برای ازدواج آماده می‌دهیم و آماده می‌سازیم؟ جوانان در آستانه ازدواج و خانواده‌های آنان تا چه میزان به اهمیت مشاوره آگاهی دارند؟

همه روان‌شناسان، مشاوران و متخصصان تعلیم و تربیت به اهمیت آموزش جوانان در آستانه ازدواج و فراهم کردن امکانات مشاوره برای آنان اذعان دارند و نقش پیش‌گیری بر هیچ کس پوشیده نیست.

توجه به عوامل مؤثر در موفقیت یک ازدواج و رعایت تناسب‌ها به دختر و پسر کمک می‌کند تا از بروز مشکلات پیش‌گیری کنند و با صرف

تناسب هوشی

تناسب هوشی یکی از عوامل موفقیت و سعادت خانوادگی است. ترمین (۱۹۳۹)، به نقل از ساروخانی، (۱۳۷۰) در تحقیقات خود به این نتیجه رسیده است: زنانی که شوهران خود را کم‌هوش‌تر از خویش می‌دانند، خوشبختی بی‌جان‌تری از دیگران احساس می‌کنند و خوشبختی مردان هنگامی تحقق خواهد یافت که همسران خود را از نظر هوشی با خود برابر ببینند. بنابراین اکثر پژوهشگران لزوم یک هوش کم و بیش برابر را شرط خرسندی و رضایت همسران می‌دانند.

عامل جغرافیایی

جامعه‌شناسان عامل جغرافیایی و هم‌جواری را به عنوان مهم‌ترین عامل مؤثر بر گزینش همسر معرفی می‌کنند (ساروخانی، ۱۳۷۰). عامل جغرافیایی با تناسب فرهنگی قرین است و امکانات دیدار و مراوده بهتر و پیش‌تر دختر و پسر را فراهم می‌کند. در اغلب موارد نزدیکی محل سکونت، زمینه‌ای برای آشنایی و سپس وصلت افراد به حساب می‌آید. البته این مطلب بدان معنا نیست که عامل جغرافیایی به اراده و انتخاب انسان چیرگی دارد، بلکه بدین معناست که افرادی که در یک محله یا یک منطقه (روستا یا شهر یا کشور) زندگی می‌کنند، مقدار زیادی صفات و سنت‌ها و فرهنگ همگون و همسان دارند.

تناسب در رغبت‌ها و علایق

وجود تناسب در رغبت‌ها، علایق و تمایلات برای گذراندن اوقات فراغت نیز به موفقیت ازدواج کمک می‌کند. مردی که به بازی

و نظایر آن گنجانده شود.

۲- در دانشگاه‌ها درسی تحت عنوان " جوان و تشکیل خانواده" برای کلیه دانشجویان ارائه شود.

۳- در دانشگاه‌ها، مراکز مشاوره ازدواج ایجاد شود.

۴- بنیادهایی برای کمک به امور مادی ازدواج تشکیل شود.

۵- کلیه دختران و پسران در آستانه ازدواج قبل از عقد زناشویی در دوره‌های آموزشی کوتاه مدت قبل از ازدواج شرکت کنند.

۶- توصیه می‌شود برای همسرگزینی، جوان و والدین با یکدیگر تشریک مساعی کنند و ازدواج با همکاری و مشارکت یکدیگر صورت پذیرد.

هزینه اندکی جلوی زبان‌های هنگفت و غیر قابل جبران مادی و معنوی را بگیرند.

چند توصیه:

در این بخش چند توصیه به دختران و پسران در آستانه ازدواج ارائه می‌گردد:

● پیش از ازدواج، با پدر و مادر، بزرگان فامیل و مشاوران، مشورت کنید.

● سعی کنید در کلاس‌ها و دوره‌های آموزشی " همسرگزینی" شرکت کنید.

● سعی کنید کتاب‌های مربوط به "همسرگزینی" را پیش از ازدواج مطالعه کنید.

● با مطالعه و آمادگی ازدواج کنید.

● خواستگار شایسته را رد نکنید.

● در ازدواج عجله نکنید.

● بیش از حد وسواس به خرج ندهید.

● با زن یا مرد بی‌ایمان و بداخلاق ازدواج

نکنید.

● با زن یا مرد شراب‌خوار ازدواج نکنید.

● با زن یا مرد معتاد ازدواج نکنید.

● از ازدواج فامیلی پرهیز کنید.

● خودتان را خوب بشناسید.

● به خودتان اعتماد کنید و خود را باور

داشته باشید.

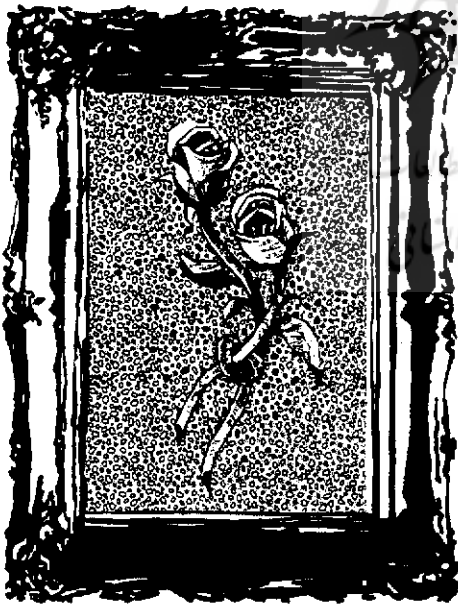
● سعی کنید مجموعه عوامل را در نظر

بگیرید و تحت تأثیر فقط یک عامل نباشید.

چند پیش‌نهاد:

در این قسمت چند پیش‌نهاد کاربردی به مسئولان و برنامه‌ریزان ارائه می‌شود:

۱- در کتاب‌های درسی دبیرستانی مطالبی درباره فلسفه ازدواج، هدف‌های ازدواج، معیارها و ملاک‌های ازدواج، حقوق زن و شوهر

نیایش

قرار بده.

هم چنین حضرت رضا (ع) فرموده است که چون خواهی ازدواج کنی، از خدا خیر بخواه، سپس اقدام کن. دو رکعت نماز بخوان و دست‌ها را به سوی خدا دراز کن و بگو: خداوندا، من در اندیشه ازدواج هستم، همسری برایم فراهم کن که از نظر اخلاق و اندام، پاکدامنی، نگهداری مال و آبروی شوهر، زیبایی و فرزندآوری سرآمد زنان باشد.

حضرت حق در قرآن مجید درباره ویژگی‌های عباد الرحمن فرموده است:

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ أَسَامًا (سوره فرقان، آیه ۷۴).

پروردگارا ما را از جفتان و همسرمان، فرزندان و مرحمت فرما که خلف صالح و مایه روشنی چشم ما باشند و ما را پیشوای اهل تقوا

منابع:

- استادان طرح جامع آموزش خانواده: جوان و تشکیل خانواده (چاپ نهم)، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، تهران ۱۳۸۰.
- به پژوه، احمد: آسیب‌شناسی ازدواج و خانواده، در: جوان و تشکیل خانواده (چاپ نهم)، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، تهران ۱۳۸۰.
- به پژوه، احمد: آسیب‌شناسی خانواده و پیشگیری از ستیزه‌های خانوادگی، در: خانواده و فرزندان در دوره پیش‌دستان (چاپ ششم)، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، تهران ۱۳۷۹ الف.
- به پژوه، احمد: اصول برقراری رابطه انسانی با کودک و نوجوان: راهنمای خانواده سالم (چاپ چهارم)، نشر رویش (انتشارات انجمن اولیا و مربیان) تهران، ۱۳۷۹ ب.
- حسینی، مهدی: مشاوره ازدواج و خانواده، انتشارات آوای نور، تهران ۱۳۷۷.
- ساروخانی، باقر: طلاق: پژوهشی در شناخت واقعیت و عوامل آن، انتشارات دانشگاه تهران، تهران ۱۳۷۲.
- ساروخانی، باقر: مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده، انتشارات سروش، تهران ۱۳۷۰.
- نیک جو، علی: لزوم مشاوره ازدواج پیش از پیوند زناشویی، روزنامه اطلاعات، شماره ۱۳۷۷/۲/۱۲، ۲۱۳۲۶.
- محمدالحسینی، جواد: ازدواج آگاهانه، انتشارات فرایض، قم ۱۳۷۹.
- مشکینی، علی: ازدواج در اسلام، ترجمه احمد جنتی، نشر الهادی، قم ۱۳۶۶.
- مطهری، مرتضی: نظام حقوق زن در اسلام، انتشارات صدرا، تهران ۱۳۵۸.
- نوابی نژاد، شکوه: مشاوره ازدواج و خانواده درمانی، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، تهران ۱۳۷۶.

پی‌نوشت‌ها:

۱- به منظور آگاهی از عواملی که سلامت خانواده را تهدید می‌کنند و ازدواج را به طلاق تبدیل می‌نمایند، به فصل دهم کتاب خانواده و فرزندان در دوره پیش‌دستان تحت عنوان: آسیب‌شناسی خانواده و پیشگیری از ستیزه‌های خانوادگی نوشته دکتر احمد به پژوه مراجعه فرمایید.